

200 aastat
eesti
aja
kirjandust
1766 – 1966

Räituse kataloog

Σartu Riiklik Ülikool
Σeaduslik
Raamatukogu

200 aastat
eesti
aja
kirjandust
1766 - 1966

Räituse kataloog

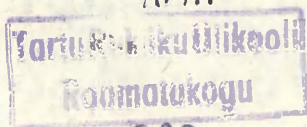
Σartu 1967

Koostajad: H. Käsper ja K. Noodla

Toimetuse kolleegium:

R. Kleis, K. Noodla (toimetaja), L. Peep,
A. Pärnakivi, L. Tiik, L. Trikkant

Ann.

787

KUSTUTATUD

S a a t e k s

Eesti ajakirjanduse juubelinäitus TRÜ Teaduslikus Raamatukogus püüab anda põgusa ülevaate eesti ajakirjanduse-ajalehtede arengust alustades "Lühhikese õppetusega" 1766-1767. a. Ruumipuudusel tuli väljapanekud lõpetada Suure Isamaasõja aastatega. Vähene ruum tingis suurelt osalt ka materjali valiku - mida kaasajale lähemale, seda hõredam. Ajalehtede lisad ja kaasanded tuli sageli välja jätta.

On püütud näidata olulisemaid väljaandeid, peamiselt neid, mis tõid midagi uut eesti ajakirjandusse. Enam-vähem täielikult on esindatud eesti ajakirjandus kuni XIX sajandi lõpuni. Vanemate väljaannete puhul tuuakse näiteid ka nende sisust.

Teistest rohkem on esile tõstetud töölisajakirjandust. Väljaspool Eestit ilmunud väljaannetest on esitatud peamiselt tsaari-Venemaal ja VNFSV-s ilmunud ajalehti ja ajakirju, teistest maadest ainult üksikud (USA-st ja Norrast).

Kirjandusest eesti ajakirjanduse ajaloo kohta on ruuminappuse tõttu eksponeeritud ainult üksikud näited - raamatud ja mõned olulisemad ajakirjaartiklid ühes vitriinis. Algusperioodi kohta (1. ja 2. vitriin) on kirjandus toodud koos väljaannetega.

Üks vitriin on pühendatud Tartu Riikliku Ülikooli eesti keele kateedri juures koostatud diplomitöödele. Ajavaheajal 1957 - 1966 kaitsti eesti aja-

kirjanduse ajaloo alal 39 diplomitööd, neist on eksponeeritud 24.

Ulatuslikum bibliograafia eesti ajakirjanduse ajaloo kohta ilmunud materjalidest leidub TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonna kartoteegis.

Näituse illustreerimiseks on kahele stendile asetatud eesti ajalehtede ja ajakirjade toimetajate ning väljaandjate portreid, toimetuste hoonete fotosid ja mõningaid vaateid linnadest, kus ilmusid meie perioodika esiklapsed.

Materjali järjestamisel on võimaluste piires järgitud kronoloogilist printsiipi. Eksponeeritud on võimalikult üksiknumbrid, mitte aastakäigud. Enamik eksponaate, eriti vanemad, on varustatud annotatsioonidega. Viimased näitavad väljaande kohta ja tähtsust eesti perioodika arenguloos, ilmunisest ja -kohta, aga ka toimetajat, kui see kirjest ei selgu.

Kirje antakse üldiselt kehtivate perioodika kirjeldamise reeglite alusel. Seega tuuakse vahetult väljaande nimetuse järel kõik väljaandele kui tervikule ühised andmed ja seejärel andmed eksponeeritud numברי kohta.

Näitusel väljapandud ajalehed ja ajakirjad on pärit ENSV TA Fr.R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi arhiivraamatukogu ja TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondidest. (Kataloogis märgitud vastavalt "KM" või antud kohaviit.) Diplomitööd kuuluvad TRÜ eesti keele kateedril.

Eesti vanem ajakirjandus on kõige täielikumalt kogutud Kirjandusmuuseumi arhiivraamatukogusse. Bibliograafilise ülevaate annab: R. Antik. Eesti ajakirjandus 1766 - 1930. Bibliograafia ühes toimetajate ja väljaandjate loeteluga. Tartu, 1932. 247 lk.

1. vitriin

"LÜHHIKE ÕPPETUS ..." (1766-1767)

Lühlike õppetus mis sees monned head rohhud täeda antakse, ni hästi innimeste kui ka weiste haigusse ning wigga-duste wasto, et se kellel tarwis on, woib moista, kui-da temma peab nou otsima ning mis tulleb tähhele panna igga haigusse jures. Selle kõrwas on weel muud head nouud, oppetussed ning maenitsussed leida, keik meie Eesti ma rahwa kassuks ning siggidusseks üllespantud essimenne tük. Trükkitakse Poltsamal. 1766. /4/ lk. KM

... kaheksateistkümmes tük. 65-68 lk. /Ravimtaime-de kasutamisest./ KM

... kakskümmes ühheksas tük. 109-112 lk. /Idigjoo-mise kahjulikkusest./ KM

... kolmaskümmes tük. 113-116 lk. /Idigjoomise kahjulikkusest./ KM

Esimene eestikeelne perioodiline väljaanne. Ajaki-ri ilmus Pöłtsamaal 1766-1767, kokku 41 numbrit ("tük-ki"). Teksti koostas arst P.E. Wilde, eesti keelde tõl- kis A.W. Hupel.

Liefländische Abhandlungen von der Arzeneywissenschaft.

das erste Stück. Schlosz Oberpahlen den 1 sten Novem-ber. 1766. 7 S. Est.A-460

P.E. Wilde saksakeelne ajakiri, mis ilmus sama- aegselt "Lühlike õppetusega".

Amelung, F. Studien zur Geschichte Oberpahlens und seiner industriellen Blüthezeit. Ein historischer Vortrag. Dorpat, 1892. 54 S. Est.A-958

Stieda, L. Die Buchdruckerei in Oberpahlen. - Sitzungsberichte der Gelehrten Ehstnischen Gesellschaft, 1884. Dorpat, 1885, S. 70-75. Est.A-1626

Bacmeister, H.L.C. Russische Bibliothek, zur Kenntniz des gegenwärtigen Zustandes der Literatur in Ruszland. I. Bd., IV., V. u. VI. Stück. S. Petersburg, Riga u. Leipzig, 1773. S. 567-572 Von der Druckerey zu Oberpahlen in Estland. Est.A-4181

Gadebusch, F.K. Livländische Bibliothek nach alphabetischer Ordnung. III. Th. Riga, 1777. S. 299-304 Peter Ernst Wilde. Est.A-1193

Hupel, A.W. Topographische Nachrichten von Lief- und Ehstland. II. Bd. Zweyter Nachtrag zum ersten Bande. Riga, 1777. S. 83 von Dr. Wilde. Est.A-514

Recke, J.F. u. Napiersky, K.E. Allgemeines Schriftsteller- und Gelehrten-Lexikon der Provinzen Livland, Esthland und Kurland. II. Bd. Mitau, 1829. S. 363-369 Hupel (August Wilhelm). Est.A-1522

Sumberg, A. Põltsamaa trükikoda 1766-89 ja seal trükitud tööd. - E. Kirjandus, 1935, nr. 1, lk. 24-34. Järg vt. nr. 3 ja 4. A-6487

Kesä, K. Esimene eesti ajaleht. Eesti ajakirjandus 160-aastane. - Õitsituled IV, 1925/, lk. 9-14. B-224

Normann, H. Esimesest eesti arstlik-tervishoiulisest ajakirjast. (Tema 160-aastase juubeli puhul.) - E. Kirjandus, 1926, nr. 12, lk. 614-629. A-6487

Laugaste, E. Eestikeelse perioodika 190-aastaseks saamise puhul. - Looming, 1956, nr. 11, lk. 1647-1652. B-473

Kalnin, V. P.E. Wilde (1732-1785). - Nõuk. E. Tervishoid, 1960, nr. 6, lk. 61-64 B-1875

Gustavson, H. Vanim eestikeelne sanitaarhariduslik ajakiri. - Nõuk. E. Tervishoid, 1966, nr. 2, lk. 141-144. B-1875

Põllu, K. Eesti ajakirjandus 1766-1966. Ofort, akvatinta 1966.

Mälestusviit eesti ajakirjanduse 200. juubeliaasta puhuks.

2. v i t r i i n

EESTI AJAKIRJANDUSE ALGUSPERIOOD (kuni 1857)

Rosenplänter, J.H. Bibliotheca esthonica. /Käsikiri/. Leht 157. Mscr. 187

Peegel, J. Eesti ajakirjanduse algus. Tln., 1966. Lk. 32
"Tarto maa rahwa Näddali-Lehte" kaunistanud illustratsioon ühe hiljem ilmunud raamatu tiitellehel (Karjalaste luggemisse ramat. Tarto, 1849). A-27642

Jürgens, M. Ramatute nimme-kirri ehk Katalog. Tln., 1864. Lk. 38 Tartoma-rahwa Näddalileht. A-20467

Prants. H. Eesti ajakirjanduse algaegadelt. - Öitsituled II, 1923, lk. 93-96. H. Prants kirjutab, et on "Tarto maa rahwa Näddali-Lehte" ise näinud ja lugenud.

B-224

"Tarto maa rahwa Näddali-Leht" oli esimene eesti-keelne ajaleht. Ilmus 1806. a. Kanepi pastori J.Ph.Rothi ja Põlva pastori G.A. Oldekopi toimetusel tartu murdes. Leht suleti tsensori poolt. Ilmunud arvatavast 41-st numbrist pole seni leitud ühtki eksemplari.

Marahwa Näddala-Leht mis Otto Willem Masing väljaandnud.

1821. Nr. 1-52. XIX, 416 lk. Tartu.

1823. Nr. 52 (30. dets.). 409-416 lk. Tartu. Esimesel leheküljel teatatakse lehe seismajäämisest "poolest aastast, ehk wahhest ka terwestki aastast."

1825. Nr. 29 (22. juuli). 225-232 lk. Pärnu. Esimesel leheküljel metsalaastamisest. A-20534

Eesti ajakirjanduse algusperioodi silmapaistvaim väljaanne, mis ilmus 1821-1823 ja 1825. Ajalehte toimetas ja andis välja Äksi pastor O.W. Masing.

Leiwakorwikenne ehk õppetussed ja juttustamissed marahwa kassuks üllespantud. 1-12. /1848-1849./ A-153

Ilmus Karuse pastori F.W.A. Hasselblatti ja Pärnu pastori E.W.W. Schultzi toimetusel. Oli vastupropagandaks ususiirdele.

Sannumetoja sel aastal 1848. Ehk: Uut ja Wanna Ma-rahwa rõmuka ja õpetusseks. Essimenne aasta-jäggo. Tartu, 1848. 5, 252 lk. A-320

Ilmus 1848-1860, kokku 7 numbrit. J.V. Jannseni koostatud ilukirjanduslik aastaraamat, mis tõlkemuganduste kõrval sisaldab ka koostaja enese kirjutatud külajutte.

/Kreutzwald. Fr.R./ Ma-ilm ja mõnda, mis seal sees leida on.

Tullosaks ja õppetlikuks aeawiteks Ma-rahwale. Tartu.

1. and. 1848. lk. 27 pilt raamatutrükkimisest.

5. and. 1849. 129-160 lk. B-4

Esimene eestikeelne illustreeritud populaarteaduslik ajakiri. Ilmus 1848-1849 Fr.R. Kreutzwaldi toimetusel ja H. Laakmanni väljaandel.

Pasaule un dauds no ta, kas pasaule atrohnams. 3. grahmatima. Tehrpata, 1854. Rf 143208

Fr.R. Kreutzwaldi "Ma-ilm ja mõnda ..." lätikeelne tõlge.

Tallinna koddaniko ramat omma söbbradele male. Tallinn.

7. (Söast Sewastoopoli linna al.) 8 lk. A-244

Ilmus 1854-1857 Tallinnas F.N. Russowi toimetusel, 12 vihikut. Sisuks peamiselt sündmused Krimmi sõjast.

Tallorahwa kulutaja. Tartu.

1825. Nr. 2 (1. veebr.). 8 lk. KM

Ilmus 1824-1889 Tartus. Ametlik kuulutusteleht Lõuna-Eesti jaoks.

Maa Walla Kuulutaja. Tallinn.

1886. Nr. 6 (30. juuni). 16 lk. KM

Ilmus 1856-1889 Tallinnas Eestimaa kubermanguvalitsuse väljaandena. Ametlik kuulutusteleht.

Vinkel. A. O.W. Masingu "Maarahva Nädalaleht". - Keel ja

Kirjandus, 1962, nr. 5, lk. 275-283. B-1818

Depman. J. Teateid eesti ajakirjanduse eelajaloost. - Keel

ja Kirjandus, 1959, nr. 4, lk. 234-236. B-1818

Vanaisade vahelugemisi. Valimik satiirilisi ja humoristlikke palu varasemast eesti ajakirjandusest. Koostanud, redigeerinud ja kommenteerinud J. Peegel. Tln., 1957. 88 lk. ("Loomingu" Raamatukogu 1957, nr. 10) A-21382

Peegel. J. Eesti ajakirjanduse algus (1766-1857). Tln., 1966. 130 lk. A-27642

3. v i t r i i n

RAHVUSLIKU LIIKUMISE AEG (1857-1882)

Perno Postimees ehk Näddalileht. Perno.

1857. Nr. 1 (5. juuni). 10 lk.

1857. Nr. 13 (25. sept.). Lk. 101 "Hispaniamaalts" jutustatakse "tuulelaevaga" sõitmisest Madridi kohal.

C-54

Ilmus 1857-1885; 1857-1863 J.V. Jannseni toimetusel. "Perno Postimehega" algab järjepideva eesti ajakirjanduse ajalugu.

Pagganate õ ja koit. Missioni-leht. /Perno/ Postimehhe lissakirri.

1861. Nr. 30. /8 /lk.

KM

Ilmus 1861-1864.

Lõbbus Juttustaja armsaks aeawiteks. Perno Postimehhe lissakirri.

1866. Nr. 2 (12. jaan.). 16 lk.

KM

Tallorahwa postimees. Tartu.

3.ak. 1859. Nr. 29 (17. juuli). 225-232 lk. B-439

Ilmus Tartus 1857-1859 pastorite A.H. Willigerode, C. Körberi ja G. Theoli toimetusel.

Eesti Postimees ehk Näddalaleht ma- ja linnarahwale.

1. ak. 1864. Nr. 1 (1. jaan.). 8 lk. Tiitlipildil kevad.

4. ak. 1867. Nr. 51 (20. dets.). 399-406 lk. Tiitlipildil talv.

5. ak. 1868. Nr. 29 (17. juuli). 225-232 lk. Tiitlipildil suvi.

5. ak. 1868. Nr. 50 (11. dets.). 393-400 lk. Tiitlipildil sügis.

17. ak. 1880. Nr. 27 (2. juuli). 115-118 lk. suureformaadiline, KM

Hakkas ilmuma Tartus 1863. a. J.V. Jannseni toimetusel ja väljaandel. Ilmus 1863-1905, 1894 nr. 21 kuni 1905 Tallinnas.

Eesti Postimehhe juttotubba. Eesti Postimehhe 1. lissaleht.

3. ak. 1866. Nr. 31 (3. aug.). 121-124 lk. KM

Ilmus 1863-1869. Selles ilmus anonüümseid enamik L. Koidula jutustusi.

Eesti Põllomees kõige eesti põllomeestele. Eesti Postimehe lisaleht. Tartu.

1. ak. 1869. Nr. 3. 34-47 lk. KM

Esimene põllumajanduslik perioodiline väljaanne. Ilmus 1868-1889.

Sakala. Üks poliitika, kirjanduse ja põllutöö ajaleht. Vast. toim. ja vlj. C.R. Jakobson. Viljandi. KM

1. ak. 1878. Nr. 1/2 (11. märts). 4/1lk. D-44

Eesti kodanlik-demokraatlik ajaleht. Ilmus C.R. Jakobsoni toimetusel 1878-1882. Ajaleht "Sakala" ilmus Viljandis kuni 1950. a.

Sakala Lisaleht. /1888. aastast "Sakala Lisa"/.

1. ak. 1878. Nr. 1 (10. märts). 4 lk. KM

Ilmus 1878-1923. Ilukirjandusliku ja põllumajandusliku sisuga.

Tartu Eesti Seitung.

2. ak. 1880. Nr. 6 (9. veebr.). /4/ lk. KM

Ilmus 1879-1882 algul A. Ainti, hiljem J. Järve toimetusel ja väljaandel. Toetas C.R. Jakobsoni poliitilist suunda.

Ristirahva pühhapäva leht. Tallinn.

1877. Nr. 48 (27. nov.). 377-384 lk. KM

Ilmus 1875-1919 Tallinnas luteri kiriku väljaandena, võitles C.R. Jakobsoni poliitilise suuna vastu.

Tallinna Sõber. Üleüldine aealeht Eesti rahvale maal ja linnades. Tallinn.

2. ak. 1880. Nr. 46 (14. nov.). /4/ lk. KM

Ilmus 1879-1895. Asutati mõisnike poolt "Sakalale" vastupropagandaks. Oli üks tagurlikumaid ja eestivaenulikumaid lehti.

Valgus.

2. ak. 1882. Nr. 23 (4. dets.). /4/ lk. Vast. toim. ja vlj. J. Kõrv. KM

Ilmus 1880-1906 algul Rakveres, hiljem Tallinnas.

4. v i t r i i n

AJALEHTI SAJANDI VAHETUSEL (1882-1905)

Olevik. Ilmub kord nädalas. Tartu.

4. ak. 1885. Nr. 15 (8. apr.). /4/ lk. KM

Ilmus 1881 - 1905, 1910-1915. A. Grenzsteini asutatud.

Virulane. Ilmub kord nädalas Tallinnas. Vast. toim. ja vlj.

J. Järv.

4. ak. 1882. Nr. 30 (3. aug.). /4/ lk. KM

Ilmus 1882-1888. "Tartu Eesti Seitungi" järg. Käsitles esimesena töölisküsimusi.

Postimees. Tartu.

37. ak. 1893. Nr. 117 (1. juuni). /4/ lk. KM

Esimene eestikeelne päevaleht (alates 1891. a. 89. nr.-st). Ilmus 1886-1948. 1857-1885 ilmus "Perno Postimehe" nime all Pärnus.

Elu. Tartu.

1905. Nr. 1. Proovinummer (9. dets.). 8 lk. KM

Ilmus 1905-1917. "Postimehe" eriväljaanne.

Virmaline. Ilmub üks kord nädalas. Vast. toim. ja vlj.

J. Reinvald.

1. ak. 1887. Nr. 2 (14. jaan.). /4/ lk. KM

Ilmus 1887-1898 algul Peterburis, hiljem Narvas.

Uus Aeg.

1900. Nr. 28 (8. apr.). Tallinn. 4 lk. KM

Ilmus 1899-1905 algul Tartus, hiljem Tallinnas. "Virmalise" järg.

Saarlane. Üleüldine politika ajaleht maa- ja linnarahvale.

Kuresaare.

1. ak. 1884. Nr. 6 (5. veebr.). /4/ lk.

Ilmus 1884-1910.

Teataja. Ilmub iga päev. Tallinn.

1. ak. 1901. Nr. 2 (11. nov.). 4 lk. KM

Esimene eestikeelne päevaleht Tallinnas. Ilmus 1901-1905. Ajalehe toimetusse kuulusid ka E. Vilde ja H. Pöögelmann. Sekretärina töötas praegune akadeemik prof. J.V. Veski.

Uudised. Ilmub kaks korda nädalas. Tartu.

2. ak. 1905. Nr. 90 (22. nov.). 4 lk. KM

Ilmus 1903-1905. Ajalehe toimetusse kuulusid P. Speek, R. Aavakivi ja E. Vilde.

VANEMAD AJAKIRJU

Meelejahutaja. Tartu. Vlj. H. Laakmann.

I. Raamat. 1878. 3, 50 lk. (Eesti Biblioteek)

5. ak. 1885. Nr. 16 (13. apr.). 67-74 lk. KM

Esimene kirjanduslik-populaarteaduslik ajakiri. Ilmus 1878-1887.

Oma Maa. Teaduste ja juttude ajakiri. Ilmub üks kord kuus. Tartu.

1. ak. 1884. Nr. 2. 33-64 lk. KM

Ilmus 1884-1891 M. Veske ja hiljem H. Treffneri toimetusel; algul kavandatud teadusliku väljaandena.

Laulu ja mängu leht. Kuukiri Eesti muusika edendamiseks.

Vast. toim. ja vlj. dr. K.A. Hermann. Tartu.

XI ak. 1895. Nr. 8. 57-64 lk. A-6576

Esimene eesti muusika-ajakiri. Ilmus 1885-1897.

Rahva Lõbu-leht. Eesti perekondlik jutu, teaduse ja kunsti ajakiri.

4. ak. 1901. Nr. 7. 387-448 lk. Toim. ja vlj.

J.L. Jürgens. KM

Ilmus 1898-1906, algul Tartus, siis Põltsamaal ja lõpuks Tallinnas. Toimetasid K.A. Hermann, J.L. Jürgens jt. Populariseeris materialistlikku maailmakäsitlust.

Linda. Esimene literatuurlik ja ajakohane ajakiri Eesti naisterahhvale.

1. ak. 1887. Nr. 2. 49-80 lk. Vlj. ja toim. Caroline (Lilli) Suburg. Tartu. KM

Esimene naisteajakiri. Asutas Lilli Suburg. Ilmus 1887-1905 vaheldumisi Tartus, Viljandis ja Pärnus.

Põllumees. Põllutöö, karjakasvatamise ja mesilaste pidamise ajakiri. Tartu.

1. ak. 1895. Nr. 5. 131-162 lk. Vast. toim. ja vlj. H. Laas. KM

Esimene põllumajanduslik ajakiri. Ilmus 1895-1912.

Mesilane. Mesilaste-kasvatuse ja aiaharimise ajakiri. Vast. toim. ja vlj. Fr. Kask. Tallinn.

2. ak. 1901. Nr. 4. 85-112 lk. KM

Ilmus 1900-1906.

Aas ja Nurm. Eesti ajakiri. Ilmub üks kord kuus. Vast. toim. M. Neumann. Tallinn.

1. ak. 1903. Nr. 1. 16 lk. KM

Ilmus 1901-1904, kokku 6 (?) numbrit.

Tervis. Arstiteaduslik ajakiri. Tartu.

1. ak. 1903. Nr. 1. 114 lk. Teg. toim. Dr. H. Koppel. A-6496

Esimene rahvalik arstiteaduslik ajakiri. Ilmus 1903-1909 "Postimehe" kaasandena.

Rahva Leht. Vlj. J. Ploompuu. Tallinn.

Teine Rahva Leht. 1896. 44 lk.

KM

Kirjanduslik-populaarteaduslik ajakiri. Ilmus
1896-1916.

Lasteleht. Tartu.

10. ak. 1910. Nr. 1. 96 lk.

KM

Ilmus 1900-1940 "Postimehe" kaasandena.

5. v i t r i i n

AJAKIRJU 1905-1917

Näitelava. Esimene Eesti teatri-, kunsti-, kirjanduse ja
spordiajakiri. Tallinn.

2. ak. 1910. Nr. 1. 32 lk. Vast. toim. P. Pinna.

Vlj. Th. Altermann.

KM

Ilmus 1909-1910.

Noor-Eesti. Kirjanduse, kunsti ja teaduse ajakiri. Vast.
toim. ja vlj. G. Suits. Tartu.

1. ak. 1910. Nr. 1. 112 lk.

B-432

Ilmus 1910-1911, kokku 6 numbrit.

Eesti Kirjandus. Tartu.

1. ak. 1906. Nr. 1-11/12. 220 lk. Vast. toim. ja
vlj. J. Jõgever.

A-6487

Ilmus 1906-1940 Jaan Jõgeveri, 3. ak. alates Ees-
ti Kirjanduse Seltsi väljaandel.

Vaba Sõna. Tartu.

2. ak. 1915. Nr.5. 129-160 lk. Vast. toim. K. Tüür.
Vast. vlj. B. Linde. A-6509

Ilmus 1914-1916.

Oma Maa. Vast. toim. J. Markus. Tallinn.

1. ak. 1907. Nr. 1. 16 lk. KM

Teaduse, kunsti ja kirjanduse ajakiri. Ilmus 1907.

Jutuleht. Rahvalik ilukirjanduse, teaduse, nalja ja pilke-
nalja ajakiri. Vast. toim. ja vlj. F.D. Liblik. Tartu.

1. ak. 1910. Nr. 1. 32 lk. KM

Ilmus 1910-1911.

Tallinna Kaja. Vast. toim. ja vlj. Ed. Virgo. Tallinn.

1. ak. 1914. Nr. 6. 61-72 lk. KM

Piltidega nädalaajakiri. Ilmus 1914-1915.

Keeleline Kuukiri. Toim. ja vlj. J. Aavik. Tartu.

3. ak. 1916. Nr. 5/6. 105-136 lk. KM

Keeleuuendust populariseeriv ajakiri. Ilmus
1914-1916.

Õigus. Õigusteadline ajakiri. Teg. toim. M. Pung. Vast. toim.
J. Reinthal. Tallinn.

1. ak. 1912. Nr. 1. 16 lk. KM

Ilmus 2 numbrit.

Seadus ja Kohus. Õigusteadline ajakiri. "Peterburi Teataja"
kaasanne.

1. ak. 1909. Nr. 7/8. 89-112 lk. Teg. toim. M. Pung.
Vast. toim. A. Einer. A-6543

Ilmus 1909-1911 ja 1913.

Õigus ja Kohus. Õigusteadusline ajakiri. "Päevalehe", "Aja" ja "Koidu" hinnata eralisa. Tallinn.

1. ak. 1912. Nr. 1. Toim. J. Vilms. Vast. toim.

G.E. Luiga.

A-8528

Ilmus 1912 - 1914.

"Jõu-Ilm". Esimene eestikeelne piltidega ilustatud jõustiku ajakiri. Toim. T. Wiedemann. Vlj. P. Üts. Peterburi.

1. ak. 1914. Nr. 2. 31 lk.

KM

Ilmus 4 numbrit.

Tervis. Põhja-Balti Arstideseltsi kuukiri. Toim. H. Koppel, K. Konik, K. Saral. Vast. toim. K. Konik. Tallinn.

1. ak. 1913. Nr. 4. 49-64 lk.

A-6500

Ilmus 1913-1916.

Aiatööleht. Tartu.

3. ak. 1909. Nr. 12. 89-96 lk. Toim. M. Reinik.

Vast. toim. A. Eisenschmidt. Vlj. Eesti Põllumeeste Selts.

KM

Ilmus 1907-1918.

Ühistegevuseleht.

2. ak. 1911. Nr. 5. 65-80 lk. Toim. ja vast. vlj.

J. Kukk. Vast. toim. J. Mägi. Tartu.

Ilmus 1910-1940, algul Tartus, hiljem Tallinnas.

KM

Majapidaja. Piltidega ilustatud õpetlik ajakiri mõistlise majapidamise juhatuses ja tegelise töö-osavuse edendamiseks maa- ja linnarahvale. Toim. ja vlj. J. Spuhl. Haapsalu.

1. ak. 1905. Nr. 3. 119-166 lk.

KM

Ilmus 1905-1912.

Põllutööleht. Tartu.

7. ak. 1913. Nr. 14. 105-112 lk. Vast. toim.

J. Mägi. Toim. J. Hünerson. Vlj. Eesti Põllumeeste
Selts Tartus. KM

Ilmus 1906-1918.

Põllumajandus. "Meie Kodumaa" kaasanne.

1. ak. 1909. Nr. 11. 81-88 lk. KM

Ilmus 1909-1911.

Talu. Tallinn.

1. ak. 1911. Nr. 4. 97-128 lk. Vast. toim. ja vlj.

A. Johannson. KM

Ilmus 1911-1919, 1926-1930 ja 1935.

Käsitööleht. / "Naasterahva Töö ja Elu" kuukaasanne alates

1912. a. / Tartu.

1916. Nr. 8. 57-64 lk. Toim. M. Reimann. KM

Ilmus iseseisvalt 1906-1911, kaasandena 1912-1927.

"Leek". Eesti perekonnaleht. Vast. toim. ja vlj. P. Grün-
feldt. Tallinn.

1. ak. 1908. Nr. 1. 8 lk. KM

Ilmus üks number.

Eesti Kodu. Perekondlik kirjanduse, teaduse ja kunsti aja-
kiri. Vast. toim. ja vlj. G.E. Luiga. Tallinn.

2. ak. 1909. Nr. 6. 101-120 lk. KM

Ilmus 1908-1911.

"Laste Maailm". "Elu" kaasanne. Vast. toim. A. Jürgenstein,
vlj. K. Parts. Tartu.

1907. Nr. 1. 16 lk.

KM

Ilmus üks number.

Nooresoolleht. Toim. M. Raud. Tartu.

2. ak. 1911. 192 lk.

KM

Ilmus 1909-1910 "Postimehe" kaasandena.

Üliõpilaste Leht. Eesti edumeeliste üliõpilaste häälekandja.

Vast. toim. ja vlj. V. Grünthal. Tartu.

2. ak. 1915. Nr. 7. 169-200 lk.

KM

Ilmus 1914-1916.

XX sajandi alguse nalja- ja pilkelehti

Meie Mats. Tallinn.

6/7. ak. 1907/1908. Nr. 22. 16 lk. Vast. toim. ja

vlj. J. Jaanson.

KM

Ilmus 1902-1927.

Nalja Madis. Tallinn.

1903. 1. anne. 16 lk.

KM

Ilmus üks number.

Uudiste nalja osa. Vast. toim. P. Speek ja R. Aavakivi. Vlj.

P. Speek. Tartu.

1905. Nr. 43. 17-20 lk.

KM

Ilmus Ed. Vilde toimetusel.

Meie Matsi Vastane. Tallinn.

1905. Nr. 2. 16 lk.

KM

Ilmus 2 numbrit.

Sädemed. Päevalehe "Postimehe" hinnata kaasanne. Tartu.

1906. Nr. 1-12.

B-430

Ilmus 1905-1940.

Kaval Hans. Pilke ja naljaleht. "Tallinna Teataja" ja "Tallinna Uudiste" lugejatele ilma hinnata kaasanne. Vast. toim. Joh. Heintal. Tallinn.

1. ak. 1911. Nr. 4. 25-32 lk.

KM

Ilmus 1911.

Kilk. Vast. toim. ja vlj. K. Pinkovski. Tallinn.

2. ak. 1913. Nr. 23. 16 lk.

KM

Ilmus 1912-1914.

Nalja Mart. Vast. toim. ja vlj. J. Vinnal. Viljandi.

1914. Nr. 3. 16. lk.

KM

Ilmus 1913-1914, kokku 3 numbrit.

Lõbus Talupoeg. Vast. toim. A. Koffer. Vlj. E. Hunt ja

A. Sammul. Viljandi.

2. ak. 1915. Nr. 2. 16 lk.

KM

Ilmus 1914-1915.

6. v i t r i i n

XX SAJANDI ALGUSE KODANLIKKE AJALEHTI

Tallinna ajalehti

Päevaleht. Ilmub igal äripäeval Tallinnas.

1. ak. 1905. Nr. 2 (17. dets.). 4 lk. Vast. toim.
P. Grünfeldt. Vlj. J. Jürine. KM

Ilmus 1905-1940.

Koit. Politika, majanduse ja kirjanduse ajaleht. Ilmub kaks korda nädalas Tallinnas.

6. ak. 1911. Nr. 1 (4. jaan.). 4 lk. Vast. toim.
G.E. Luiga. Vlj. B. Mäns. KM

"Päevalehe" eriväljaanne. Ilmus 1906-1927.

Hüüdja. Politika, majanduse ja kirjanduse päevaleht. Vast. toim. ja vlj. K.A. Hermann. Tallinn.

1. ak. 1906. Nr. 1 (15. dets.). 4 lk. KM
Ilmus 1906-1907.

Virulane. Ilmub igal argipäeval Tallinnas.

1. ak. 1906. Nr. 69 (27. juuni). 4 lk. Vast. toim.
ja vlj. J. Järv ja E. Järv. KM

Ilmus 1906 ja 1908-1911.

Vaatleja. Ilmub iga päev Tallinnas. Vast. toim. ja vlj. J. Ilves.

1. ak. 1906. Nr. 14 (18. mai). 4 lk. KM
Ilmus 1906, kokku 51 numbrit.

Tallinna Teataja. Ilmub igal argipäeval Tallinnas.

1. ak. 1910. Nr. 5 (18. veebr.). 4 lk. Vast. toim.
ja vlj. M. Schiffer. KM

Ilmus 1910-1922.

Tallinna Uudised. Ilmub 3 korda nädalas.

4. ak. 1913. Nr. 7 (17. jaan.). 4 lk. Vast. toim.
J. Reinthal. KM

"Tallinna Teataja" teine lühend. väljaanne. Ilmus
1910-1919.

Tartu ajalehti

Tartu Päevaleht. - Meie Aastasada. Ilmub igal äripäeval.

Vast. toim. ja vlj. K. Pikk.

1. ak. 1913. Nr. 9 (24. dets.). 6 lk. KM

Ilmus 1913-1916.

Meie Aastasada. Eesti päevaleht. Ilmub Eesti rahvameelse
edumõtte sihis. Vast. toim. ja vlj. K. Menning.

1. ak. 1907. Nr. 1 (5. juuli). 4 lk. KM

Ilmus suletud "Postimehe" asemel, 15 numbrit.

Rahva Päevaleht. Rahvalik - vabameelne, poliitiline, majan-
dusline ja kirjandusline ajaleht. Ilmub igal äripäeval
Tartus. Vast. toim. C. Eisenschmidt. Vl. A. Schmidt.

1. ak. 1909. Nr. 6 (9. jaan.). 4 lk. KM

Ilmus 1909-1910.

Mujal Eestis ilmunud ajalehti

Viljandi Teataja. Ilmub Viljandi Ajalehe Kirjastuse-Ühisuse kulul kaks korda nädalas.

1. ak. 1909. Nr. 1 (21. dets.). 4 lk. Vast. toim.
K. Baars. Vlj. H. Namsing. KM

Ilmus 1910-1914, siis ühines "Sakalaga".

Maleva. Politikline, kirjandusline ja majandusline ajaleht.

Ilmub kaks korda nädalas Viljandis. Vast. toim. ja vlj.
A. Peet.

1. ak. 1909. Nr. 1 (24. sept.). 8 lk. KM

Ilmus 1909-1910.

Maa. Politiline, kirjandusline ja majandusline ajaleht. "Kodumaa" teine väljaanne./Ilmub kord nädalas Viljandis./
Vast. toim. R. Hansson. Vlj. M. Mõrd.

1. ak. 1907. Nr. 14 (2. juuli). 4 lk. KM

Ilmus 1906-1907.

Meie Kodumaa. Politiline, kirjandusline ja majandusline ajaleht. Ilmub kaks korda nädalas.

2. ak. 1908. Nr. 2 (7. jaan.). 4 lk. Viljandi. Vast.
toim. R. Hansson. Vlj. M. Mõrd. KM

6. ak. 1912. Nr. 104 (10. jaan.). 4 lk. Pärnu.
Vast. toim. ja vlj. A. Jung. KM

Ilmus 1907-1914 algul Viljandis, hiljem Pärnus.

Võru Teataja. Ilmub Võrus.

/3. ak./ 1916. Nr. 22 (18. märts). 4 lk. Ilmub
kaks korda nädalas. Vast. toim. J. Jaason. KM

Ilmus 1913-1935.

Vändra Kaja. Vändra kihelkonna ajaleht. Ilmub iga kahe nädala tagant. Vast. toim. F. Gustel.

/1. ak./ 1913. Nr. 1 (22. dets.). 4 lk. KM

Ilmus 1913-1914.

Jakobi Teataja. Kaks korda kuus ilmuv kihelkonna ajaleht.

Vast. toim. A. Univer. Vlj. J. Andresson.

1. ak. 1914. Nr. 11 (13. juuni). 4 lk. KM

Ilmus 1913-1914.

Hääl. Ilmub 2 korda nädalas Kuressaares. Vlj. T. Liiv.

/3. ak./ 1909. Nr. 75 (14. okt.). 4 lk. Ajut.

vast. toim. J. Jõgi. KM

Ilmus 1906-1915.

Meie Elu. Ilmub kolm korda nädalas Narvas. Vast. toim.

Chr. Kaarna. Vlj. Kirjastuse O/Ü "Ühiselu".

8. ak. 1914. Nr. 134 (18. nov.). 4 lk. KM

Ilmus 1907-1918.

Ilmarine. Ilmub kord nädalas Narvas. Vast. toim. ja vlj.

T.M. Franzdorf.

1. ak. 1911. Nr. 9 (19. nov.). 4 lk. KM

Paide Teataja. - Вейсштейнский Указатель. - Weissenstei-
ner Anzeiger. Vast. toim. ja vlj. O. Brasche.

10. ak. 1909. Nr. 1 (13. jaan.). 2 lk. KM

Ilmus 1900-1911. Sisu vene, saksa ja eesti keeles.

Peterburis ja Moskvas ilmunud ajalehti

Peterburi Teataja.

5. ak. 1913. Nr. 31 (14. märts). 4 lk. Ilmub kolm korda nädalas. Vast. toim. A. Vares. Vlj. Eesti Kirjastuse O/Ü "Ühiselu". KM

Ilmus 1908-1914.

Pealinna Teataja. Päevaleht. Petrograd.

1915. Nr. 4 (6. jaan.). 4 lk. Vast. toim. A. Vares. Vlj. Eesti Kirjastuse O/Ü "Ühiselu". KM

Ilmus 1914-1917. "Peterburi Teataja" järg.

Moskva Eesti leht. Ilmub kord nädalas Moskvas. Vast. toim.

H. Margens. Vlj. A. Grünbaum.

1915. Nr. 1 (21. veebr.). 4 lk.

KM

Ilmus 18 numbrit.

7. v i t r i i n

TÖÖLISAJAKIRJANDUS (1905-1917)

Ajalehti

Edasi. Venemaa Sotsialdemokratilise Tööliste Partei häälekandja. Ilmub iga päev. Toim. ja vlj. J. Mölder ja J. Sõrmus. Vast. toim. J. Sõrmus. Peterburi.

1. ak. 1905. Nr. 1 (3. dets.). 4 lk.

D-5

Esimene bolševistlik eesti ajaleht. Ilmus 4 numbrit.

Sotsialdemokrat. Vlj. Venemaa Sotsialdemokratiline Tööliste Partei. Tallinn.

1. ak. 1906. Nr. 3 (30. okt.). 4 lk.

O-62

Ilmus illegaalselt 1906-1907, 7 numbrit. VSDTP Tallinna Komitee häälekandja.

Hommik. Ilmub Tartus. Vast. toim. ja vlj. J. Jans.

1907. Nr. 10 (5. jaan.). 4 lk.

KM

Ilmus 1906-1907. Tegel. toim. H. Pöögelmann.

Kiir. Ilmub kaks korda nädalas Peterburis. Vast. toim.

H. Palson. VIj. O. Peterson.

1. ak. 1906. Nr. 3 (23. dets.). 4 lk.

D-132

Ilmus 1906-1907, kokku 16 numbrit.

Ametiühisuste Teataja. Ilmub kord nädalas Tallinnas. Vast.

toim. ja vlj. J. Kuningas.

1. ak. 1908. Nr. 5 (5. jaan.). 8 lk.

KM

Ilmus 1907-1908, kokku 5 numbrit.

Töömees. Eesti tööliste ajaleht. ilmub kord kuus Amerikas.

VIj. M.E. Koffer.

1. ak. 1907. Nr. 5 (juuli). 4 lk.

KM

Ilmus 1907-1908.

Uus Ilm. The New World. New York.

1 ak. 1909. Nr. 12 (10. sept.). 6 lk. Toim.

P. Speek. VIj. Amerika Eesti Kirjanduse Selts.

KM

58. ak. 1966. Nr. 5 (mai). 4 lk. VIj. Uus Ilm
Publishing Co.

1909. aastast New Yorgis ilmuv eestikeelne töölis-
ajaleht. Ameerika eesti tööliste ja farmerite hääle-
kandja.

Kiir. Tööraha ajaleht. Narva.

/1./ ak. 1912. Nr. 1 (15. juuni). Fotokoopia.

2. ak. 1913. Nr. 54 (16. mai). 4 lk. Vast. toim.

R. Vinkel. VIj. A. Arm.

KM

Töö Hääl. Narva.

1914. Nr. 52 (8. mai). 4 lk. Vast. toim. Ed. Savi-
auk. Vlj. S. Raamat. KM

Töö Kiir. Tööraha ajaleht. Ilmub kolm korda nädalas. Narva.

1914. Nr. 7 (9. juuli). 4 lk. Vast. toim. M. Treial.
Vlj. J. Girsch. KM

"Kiir" oli esimene laiadele tööraha hulkadele mää-
ratud eestikeelne bolševistlik ajaleht. Ilmus Narvas
15. juunist 1912 - 12. juulini 1914 nimetuste all "Kiir",
"Narva Kiir", "Rahvaleht", "Töö Hääl ja "Töö Kiir".

Ajakirju

Kaak. Toim. ja vlj. Ed. Vilde. Helsingi.

1906. Nr. 1. 16 lk. B-1226

Ilmus juuli - sept. 1906, kokku 3 numbrit.

Edasi. /Album./ Toim. ja vlj. J. Lilienbach. Tallinn.

1. Tööliste jõulualbum. J. Lilleoja toimetatud.

Kaas: H. Laipmann. 1905. 108 lk.

2. Jõuluks 1906. 48 lk. (Lendleht nr. 1.) A-6099

Ilmus 1905-1906, 1910-1917, kokku 10 albumit.

Töö. Politikaline, majandusline, teadusline ja ilukirjandus-
line kuukiri. Vast. toim. ja vlj. G. Kärstenson. Tal-
linn.

1. ak. 1908/1909. Nr. 10. 16 lk. B-383

Ametiühingute häälekandja. Ilmus 20 numbrit.

Juhan Lillienbachi revolutsioonilisi satiiriajakirju

Tiiu Tasane. Politikaline ilukirjanduse-, pilke- ja pildi-
ajakiri. Peterburi. Vast. toim. ja vlj. J. Lillienbach.
1906. Nr. 1. 8 lk. B-1744
Ilmus 3 numbrit.

Tapper. Endine "Tiiu Tasane". Vast. toim. ja vlj. J. Lillien-
bach. Peterburi.
1906. Nr. 4. 16 lk. B-1744
Ilmus 2 numbrit.

Lendleht. Vast. toim. ja vlj. J. Lillienbach. Tallinn.
Nr. 2. Kuulipilduja. "Sõnumete" ja "Maa" hinnata
kaasanne 1906, nr. 150 juurde. 16 lk.
Nr. 10. Märts. 1907. 8 lk.
Nr. 13. Rooskaja. 1907. 16 lk.
Nr. 17. Pealkirjata. 1907. 8 lk. KM
Ilmus 1906-1907, kokku 17 numbrit.

Tapper. Revolutsiooniline kahenädala-ajakiri. Toim. ja vlj.
J. Lillienbach. Tallinn.
2. ak. 1917. Nr. 2. 34-63 lk. KM

8. v i t r i i n

AJALEHTI 1917-1940

Bolševike partei ja nõukogude keskseid

ajalehti 1917. a.

Kiir. Sotsialdemokraatline päevaleht. Hiljem: Venemaa sotsialdemokr. töölispartei Tallinna osak. häälekandja. Ilmub kuus korda nädalas Tallinnas.

1917. Nr. 1 (18. märts). 4 lk.

KM

Ilmus 12. juulini 1917.

Tööline. Venemaa sotsialdemokraatlise töölistepartei Põhja-Balti komitee ja Tallinna komitee häälekandja. Ilmub igal äripäeval Tallinnas.

1917. Nr. 1 (15. juuli). 4 lk.

KM

Hakkas ilmuma suletud "Kiire" asemel. Ilmus 1918. a. veebruarini.

Maatamees. Venemaa sotsialdemokraatlise töölistepartei Põhja-Balti maa-osakondade häälekandja.

1917. Nr. 4 (22. juuli). 4 lk.

KM

Ilmus 1918. a. veebruarini.

Eesti Teataja. Eesti Tööraha ja Sõjaväelaste Nõukogu Täidesaatva Komitee häälekandja. Ilmub igal tööpäeval Tallinnas.

1917. Nr. 20 (15. dets.). 4 lk.

KM

Ilmus 1918. a. veebruarini.

Eesti Tööraha Kommuuni häälekandjaid

Eesti Küti väe Teataja. Vlj. Eesti Tööraha Kommuuna Nõukogu.

1918. Nr. 10 (19. dets.). 4 lk. Narva. KM

Ilmus 1919. a. jaanuarini, kokku 20 numbrit.

Tööline. Eesti Tööraha Kommuuna Nõukogu häälekandja. Ilmub
ajutiselt Võrus /hiljem Nõukogude Venemaal/.

1919. Nr. 1 (19. jaan.). 4 lk. KM

Ilmus 20. maini.

Punane Hommik. Läti Kommunistlise Partei Keskkomitee hääle-
kandja. Ilmub kolm korda nädalas Riias.

1919. Nr. 13 (20. mai). 4 lk. KM

Ilmus Riias 1919, kokku 15 numbrit, Läti Nõukogude Va-
bariigi valitsuse juures asuva Eesti Tööraha Kommuuni
esinduse initsiatiivil.

Partei ja nõukogude kohalikke ajalehti

Tartu Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu Teataja.

1917. Nr. 8 (16. aug.). 4 lk. KM

Ilmus 20. novembrini. Jätkas ilmumist "Edasi" nime
all.

Edasi. Tartu kommunistiline häälekandja. Ilmub igal tööpäe-
val.

1918. Nr. 35 (28. dets.). 4 lk. D-3

Ilmus 1917-1919.

Tööraha Hääl. Viljandi Tööraha ja Sõjaväelaste Saadikute
Nõukogu häälekandja. Ilmub kolm korda nädalas.

1917. Nr. 2 (20. dets.). 4 lk.

KM

Ilmus 1917-1918, kokku 20 numbrit.

Võru linna ja kreisi tööraha Täidesaatva Komitee Teataja.

Võru.

1919. Nr. 4 (11. jaan.). 4 lk.

KM

Ilmus 1918-1919, kokku 4 numbrit.

Nõukogude Liidus ilmunud esikeelseid ajalehti

Edasi. Venemaa Sotsial-Demokratlise Tööliste Partei Peterbu-
ri Eesti osakonna häälekandja. Päevaleht.

1918. Nr. 25 (15. veebr.). 4 lk.

KM

Ilmus 1917-1937.

Siberi Tööline. Venemaa Kommunistlise (enamlaste) Partei
Omski Eesti osakonna häälekandja. Ilmub kord nädalas
Omskis.

1920. Nr. 1 (25. veebr.). 4 lk.

D-36

Ilmus 1920-1921.

Siberi Teataja. Venemaa Kom. (enam.) Partei Siberi Eesti
seksioonide häälekandja. Ilmub üks kord nädalas. Vast.
toim. J. Põldema.

5. ak. 1925. Nr. 1 (7. jaan.). 4 lk. Novonikola-
jevsk.

D-73

Ilmus 1923-1928.

Kodanlikus Eestis ilmunud töölislehti

Tööraha Ühise Väerinna häälekandjaid
1922-1924:

Tallinna Tööline. Eesti töörahva ühise väerinna häälekand-
ja. Vast. toim. ja vlj. M. Palsa. Tallinn.
1922. Proovinumber (jaan.). 4 lk. D-92

Punane Täht. Eesti töörahva ühise väerinna häälekandja. Il-
mub kolm korda nädalas Tallinnas. Vast. toim. J. Hind-
rei. Vl. J. Tomson.
1922. Nr. 1 (5. mai). 4 lk. D-120

Uus Meie Hääle. Tööraha häälekandja. Ilmub kolm korda nädala-
las Tallinnas. Vast. toim. ja vlj. M. Kask.
1922. Nr. 1 (9. aug.). 4 lk. D-46

Tööliste Sõna. Tööraha ühise väerinna häälekandja. Ilmub
kuus korda, ajutiselt üks kord nädalas Haapsalus. Vast.
toim. ja vlj. R. Prass.
1923. Nr. 1 (22. dets.). 4 lk. D-119

Meie Sõna. Tööraha ajaleht. Ilmub kuus korda, ajutiselt
kolm korda nädalas Tallinnas. Vast. toim. ja vlj.
E. Treiberg.
1924. Nr. 2 (3. juuli). 4 lk. D-40

Kommunist.

1918. Nr. 10 (16. nov.). 2 lk. Kommunistlise (enam-
laste) Partei Eesti Keskkomitee häälekandja. D-52

1921. Nr. 13 (24. aug.). 4 lk. Eestimaa Kommunist-
lise Partei (3. Kommunistlise Internatsionaali Sektsi-
ooni) Keskkomitee ja Tallinna Komitee häälekandja. D-52

Ilmus illegaalselt 1. maist 1918 - aprillini 1940
Eestis ja välismaal.

Rahva Hää!. Demokraatlik ajaleht. Vast. toim. ja vlj.

Ragn. Solheim. Oslo.

1. ak. 1937. Nr. 1 (25. mai). 6 lk.

KM

Ilmus Norras 1937, 4 numbrit. Eestima Kommunistliku Partei fašismivastane ajaleht. Toim. A. Vaarandi. Eestis levitati illegaalselt.

9. v i t r i i n

AJAKIRJU 1917-1940

Kodanlikus Eestis ilmunud erialaseid ajakirju

Agronoomia. Põllumajanduse ja loomatervishoiu ajakiri. Tegev toim. J. Mets. Vlj. Eesti Agronoomide Selts ja Eesti Loomaarstide Selts. Tartu.

1. ak. 1921. Nr. 1. 48 lk.

B-243

Eesti Loomaarstlik Ringvaade. - Revue veterinaire Estonienne.

- Estnische Tierärztliche Rundschau. Ilmub Eesti Loomaarstide Seltsi väljaandel kuus korda aastas.

1. ak. 1925. Vihik 1/2. 32 lk. Vast. toim. J. Rabisson. Tallinn.

A-6490

Eesti Mets. Piltidega ilustatud metsa- ja jahiasjanduse kuukiri. Vlj. Eesti Metsateenijate Kutseühisus. Tallinn.

1. ak. 1921. Nr. 1. 16 lk. Vast. toim.

Chr. Leilop.

B-254

Pharmacia. Rohuteaduse, rohuteaduselise botaanika ja keemia kirjakogu ning apteekrikutse häälekandja Eestis. Eesti Apteekrite Seltsi ajakiri. Tallinn.

1. ak. 1921. Nr. 1. 58 lk. Vast. toim.

R. Wallner.

B-475

Eesti Arst. Eesti Arstide Liidu häälekandja. Ilmub üks kord
kuus Tartus. VIj. Eesti Arstiseltside Liit.

1. ak. 1922. Nr. 1. 64 lk.

A-6484

Loodus. VIj. K/Ü "Loodus". Tartu.

1. ak. 1922. Nr. 1. 64 lk. Toimetus: J. Piiper,
J. Bumma, J. Sarv, A. Audova, G. Vilberg.

A-6497

Eesti Keel. Emakeele Seltsi ajakiri. Tartu.

1. ak. 1922. Nr. 1. 32 lk. Vast. toim. J. Mark.

A-6486

Looming. Eesti Kirjanikkude Liidu ajakiri.

1. ak. 1923. Nr. 1. 80 lk. Vast. ja tegev toim.

F. Tuglas.

B-473

Töölisajakirju

Röhotute Hääl. Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu häälekand-
ja. Ilmub üks kord nädalas Tallinnas. Vast. toim. J. Liiv-
vas.

1920. Nr. 4. 64-80 lk.

KM

Ilmus 1920-1921.

Noor Tööline. Töölisnoorsoo kuukiri. Vast. toim. A. Betlem.

VIj. J. Lauristin. Tallinn.

1923. Nr. 1/2. 24 lk.

KM

Ilmus 1922-1923.

Nõukogude Liidus ilmunud ajakirju

Proletarlane. Peterburi Eesti organisatsiooni häälekandja.

Ilmub kord nädalas. Vast. toim. ja vlj. G. Hapsalo.

1917. Nr. 1. 16 lk.

KM

Klassivõitlus. Kommunistline kuukiri. Vlj. Eesti töörahva
kommuuna kultuura- ja aridusevalitsus. Peterburi.

1919. Nr. 1/2. 32 lk.

B-1010

Ilmus 1919-1936.

Uus Loomistöö. Petrograd.

1921. Nr. 1. 16 lk. Rahvahariduse kommissariaadi
rahvusvähemuste osak. Eesti sektsiooni kuukiri. KM

Ilmus 1920-1921.

Partei Elu.

1921. Nr. 1. 16 lk. Venemaa Kommunistliku Partei
Keskkomitee Eesti Osak. häälekandja. KM

Ilmus 1920-1921.

Eesti Kool.

1918. Nr. 7. 137-168 lk. Eesti Rahvusasjade Kom-
missariaadi Haridusosakonna häälekandja. Vast. toim.
A. Vallner. B-317

Esimene marksistlik pedagoogiline ajakiri Eestis.
Ilmus 1918-1919, nr. 1 - 3/4 Tallinnas, nr. 5-13 Pet-
rogradis.

Haridustöö. Pedagoogiline ajakiri. Leeningrad. Vast. toim.
A. Vallner. Vlj. Rahv. Har. R. Komissariaadi Rahvus-
vähem. Nõukogu Eesti Büroo.

1925. Nr. 1. 80 lk.

B-1016

Ilmus 1925-1926.

Leegid. Eesti Prolet. Kirjanikkude Assots. häälekandja.

"Edasi" kirjanduse, teaduse ja tehnika lisa. Peterburi.

1931. Nr. 2. 48 lk. Vast. toim. L. Looring. Vlj.

"Külvaja" kirjastus.

KM

Ilmus 1927-1936.

Noored Kommunaarid. Peterburi.

1920. Nr. 1. 16 lk. Venemaa Kommunistliku Partei
Keskkomitee Eesti osak. noorte kuukiri. KM

Ilmus 1920-1922.

Loovtöö. Venemaa Kommunistliku Partei Keskkomitee Siberi
Oblasti Büroo Eesti Sektsiooni kuukiri. Vast. toim.
K. Treufeldt. Omsk.

1921. Nr. 2. 8 lk. KM

Noor Asunik. Venemaa Kommunistliku Partei Keskkomitee Si-
beri Oblasti Büroo Eesti Osak. noorte ajakiri. Omsk.
Vast. toim. K. Treufeldt.

1921. Nr. 3. 8 lk. B-1019

Haridustöö. Siberi Rahvahariduse osakonna Eesti alamosakon-
na häälekandja. Omsk. Vast. toim. K. Treufeldt.

1921. Nr. 1. 8 lk. B-1006

10. v i t r i i n

AJAKIRJU 1940-1941

Viisnurk. Kirjanduse-kunsti-kultuuri ajakiri. Tallinn.

1940. Nr. 1 (aug.). 96, 16 lk. B-1027

Eesti Keel ja Kirjandus. Ilmub kord kuus. Tartu.

1941. Nr. 1 (jaan.). 82 lk. A-12951

Teater ja Muusika. Lava- ja muusikakunsti ning -kirjanduse
ajakiri. Tallinn.

1941. Nr. 1 (jaan.). 48 lk. A-12959

Nõukogude Kool. ENSV Hariduse Rahvakomissariaadi pedagoogiline ajakiri. Tallinn.

1940. Nr. 1 (sept.). 78 lk.

B-1030

Nõukogude Kõrgem Kool. Tartu.

1941. Nr. 1 (jaan.). 64 lk. Hariduse- ja kunstiteöliste ja ELKNÜ ajakiri.

A-12947

Nõukogude Kultuur. Hariduse Rahvakomissariaadi ja Ametiühingute Kesknõukogu kultuuri ja poliithariduse ajakiri. Tallinn.

1940. Nr. 1 (dets.). 64 lk.

B-1028

Arstiteadus. Tartu.

1941. Nr. 1 (jaan.). 56 lk.

A-12946

Teadus ja Tehnika. Populaarne teaduse- ja tehnikasaavutuste ajakiri. Tallinn.

1941. Nr. 1 (jaan.). 64 lk.

A-12955

Plaanimajandus. Majandusteaduslik ja majanduspoliitiline ajakiri. Tallinn.

1941. Nr. 1. 80 lk.

A-12954

Sotsialistlik Töö. ENSV Ametiühingute häälekandja. Tallinn.

1941. Nr. 1 (jaan.). 48 lk.

A-12953

Noor Leninlane. ELKNÜ keskkomitee häälekandja. Ilmub üks kord kuus. Tallinn.

1941. Nr. 1 (jaan.). 48 lk.

B-1025

Ateist. Teaduslik-metoodiline usuvastane kuukiri NSVL Võitlevate Usuvastaste Liidu ENSV Organiseeriva Toimkonna häälekandja. Tallinn.

1941. Nr. 1. 48 lk.

A-12950

Kehakultuur. Eesti NSV kehakultuuri ajakiri. Ilmub kaks

korda kuus. Tallinn.

1940. Nr. 1 (aug.). 40 lk.

B-1026

AJAKIRJANDUS SUURE ISAMAASÕJA AASTAIL

Sõjasarv. /Koguteos./ Moskva-Leningrad, 1943-1944.

1. Jüriöö ülestõusu 600. aastapäeva tähistamiseks.
1343-1943. Moskva, 1943. 112 lk. A-15583

Ilmus 6 numbrit.

Rahva Hääl. EK(b)P KK ja ENSV Tööraha Saadikute Nõukogude
häälekandja. Ilmub kord nädalas.

3. ak. 1942. Nr. 4 (30. dets.). 4 lk. Moskva.

Ilmub 1940. aastast alates.

Pikker. "Rahva Hääle" kaasanne.

2. ak. 1944. Nr. 4 (29. juuli). 8 lk.

Punaväelane. Punaarmee N väeosa ajaleht.

1944. Nr. 144 (21. juuni). 2 lk.

KM

Nõukogude Informbüroo Teated. "Punaväelase" eriväljaanne.

1943. Nr. 396 (17. okt.). 2 lk.

KM

Nõukogude Eesti eest. "Punaväelase" ja "Tasuja" eriväljaanne.

1943. 25. sept. 4 lk.

KM

Tasuja. Eesti nõukogude partisanide häälekandja.

1944. Nr. 34 (14. mai). 4 lk.

Päevauudised.

1944. Nr. 3 (26. sept.). 4 lk. -

KM

11. v i t r i i n

KIRJANDUST AJAKIRJANDUSE AJALOOST

Antik, R. Eesti ajakirjandus 1766-1930. Bibliograafia ühes toimetajate ja väljaandjate loeteluga. Trt., 1932. 247 lk. A-8080

Issakov, S. E.J. Assmuthi kaks katset asutada eestikeelne ajakiri. Materjale Leningradi arhiividest. (II) - Keel ja Kirjandus, 1966, nr. 8, lk. 501-503. B-1818

Peegel, J. Saja-aastast "Pärnu Postimeest" sirvides. - Looming, 1957, nr. 6, lk. 918-924. B-473

Põldmäe, R. Sada aastat "Eesti Postimehe" asutamisest. - Looming, 1964, nr. 12, lk. 1901-1910. B-473

Kahu, M. "Eesti Postimehe" kirjasaatjast "Sakala" toimetaja abiliseks. - Keel ja Kirjandus, 1966, nr. 10, lk. 617-624. B-1818

Peegel, J. C.R. Jakobsoni "Sakala" osa eesti ajakirjanduse ajaloos. - Looming, 1957, nr. 3, lk. 449-455. B-473

Kahu, M. C.R. Jakobsoni "Sakala" levikust. - Keel ja Kirjandus, 1964, nr. 3, lk. 138-143; nr. 4, lk. 211-217. B-1818

Jansen, E. "Sakala" kaastöölise sotsiaalsest ja kutseli-
sest jagunemisest. - ENSV TA Toim. XIV kd. Ühiskonna-
teaduste seeria, 1965, nr. 4, lk. 435-451. Per. B-898

Saari, H. "Oma Maa" päevilt. Katkend J. Jõgeveri päevikust.
- Keel ja Kirjandus, 1960, nr. 6, lk. 364-369. B-1818

Undla-Põldmäe, A. Lilli Suburg ja tema ajakiri "Linda". -
Keel ja Kirjandus, 1966, nr. 8, lk. 487-494; nr. 9, lk.
529-537. B-1818

Treier, E. Tsensurid Eduard Vilde ajakirja "Kaak" tsarismi-
vaenulikkusest. - Looming, 1959, nr. 10, lk. 1584-1590.
B-473

Depman, J. Eesti ajalehed Peterburis. "Edasi", "Kiir", "Töö-
line" ja teised 1905-1917. Leeningrad, 1926. 16 lk.
(Eesti kirjanduseloost ained vene isevalitsuse arhiivi-
des). B-1017

Depman, J. Narva "Kiir". Narva "Meie Elu". Tsensur M. Pu-
kits. 1907-1915. Leeningrad, 1925. 39 lk. (Eesti kir-
janduseloost ained vene isevalitsuse arhiivides). B-1017

Käspert, J. Narva "Kiir" 1912-1914. - Klassivõitlus, 1919,
nr. 1/2, lk. 15-17; nr. 5/6, lk. 12-14; nr. 10, lk.
18-21. B-1010

Randmets, L. Kommunistlik ajakirjandus Tööraha Ühise Väe-
rinna loomise ja kindlustamise perioodil. - Eesti Kom-
munist, 1957, nr. 5, lk. 48-52. A-15593

Kuuli, O. Illegaalne kommunistlik ajakirjandus Eestis
1930-ndail aastail. - Keel ja Kirjandus, 1960, nr. 7,
lk. 397 - 406. B-1818

Laul, E. Eesti töölisajakirjanduse ajaloost. Rajamisest kuni oktoobripäevadeni. Tln., 1962. 319 lk. A-24527

Eesliinil. 50 aastat "Pravda" jälgedes. Artikleid ja mälestusi. Tln., 1962. 454 lk. (EKP KK Partei Ajaloo Instituut.) A-24525

Fakt, sõna ja pilt. Artikleid ja uurimusi ajakirjanduse ajaloost, teooria ning praktika alalt. Trt. (TRÜ Eesti keele kateeder. ÜTÜ žurnalistikaring.) A-25702

I. 1964. 124 lk., ill.

II. 1965. 138 lk., ill.

Eesti ajakirjanduse ajaloost. I. Õppevahend žurnalistika eriharurühma kaugõppijatele. Koost. ja toim. J. Peegel. Trt., 1966. 80 lk. A-27977

Teaduslik konverents "Eesti ajakirjandus 1766-1966". 11. - 12. XI 1966. Ettekannete teesid. Trt., 1966. 30 lk. (TRÜ Eesti keele kateeder. ENSV Ajakirjanike Liit.) A-27981

Teaduslik konverents "Eesti ajakirjandus 1766-1966". 11. - 12. nov. Kutse kavaga. Trt., 1966. 7/ lk.

12. v i t r i i n

TRÜ ÜLIÕPIIASTE DIPLOMITÖID

Luur, A. O.W. Masing publitsistina. Trt., 1957. 141 lk.

Lindström, V. F.N. Russow, tema tegevus ja publitsistika. Trt., 1957. 110 lk.

- Kuus, E. Korrespondents ja kirjasaatjad ajalehtedes.
O.W. Masingu "Marahwa Näddala-leht" (1821-25) ja
J.W. Jannseni "Perno Postimees" (1857-1863). Trt.,
1957. 160 lk.
- Maremäe, E. "Pärnu Postimehe" temaatika. Trt., 1957. 157 lk.
- Kann, V. J.W. Jannseni "Perno Postimehhe" geograafilise
horisont aastail 1857-1860. Trt., 1966. 163 lk., kaart.
- Arrak, B. Ülevaade "Talurahva postimehest". Trt., 1957.
154 lk.
- Kruut, V. Kriitika ja bibliograafia "Eesti Postimehes"
1864-78. Trt., 1958. 152 lk.
- Multer, E. Sotsiaalne kriitika "Tartu Eesti Seitungis" ja
"Virulases". Trt., 1959. 79 lk.
- Purask, V. "Meelejahutaja" populaarteadusliku ja kirjandus-
liku ajakirjana. Trt., 1961. 114 lk.
- Brand, E. Ühiskondlik-poliitilised probleemid ajalehes "Vir-
maline" (1887-1898). Trt., 1965. 123 lk.
- Kuld, K. "Oma Maa" populaarteadusliku ajakirjana. Trt.,
1958. 64 lk.
- Kuningas, M. Naisküsimus ajakirjas "Linda" 1887-1895. Trt.,
1959. 91 lk.
- Madissoo, I. Eesti ajakirjade tekke- ja arenguhooni 1766-
1917. Trt., 1965. 301 lk.; 6 l. graaf.

Tuuling, V. Ajakirjandusega seoses olevad probleemid varasemas eesti ajakirjanduses (1766-1863). Trt., 1958. 132 lk.; 1 kaart.

Nikker, J. Karikatuuri teke ja areng eesti ajakirjanduses (1881-1904). Trt., 1958. 55 lk.; 17 lk. ill.

Viiding, I. Rahvavalgustuslikud traditsioonid eesti varasemas ajakirjanduses. Trt., 1957. 106 lk.

Uus, S. Kirjandusteoreetilistest küsimustest möödunud sajandi viimase veerandi eesti ajakirjanduses. Trt., 1959. 152 lk.

Reiljan, R. Laste- ja noorsooajakirjanduse teke Eestis. Trt., 1958. 88 lk.

Anupõld, E. Satiirilised ja humoristlikud väljaanded 1912-1914. Trt., 1960. 86 lk.

Peekmann, H. Kultuuriprobleemid 1917. aasta töölisajakirjanduses. Trt., 1958. 105 lk.

Kajak, O. Poliitiline satiir 1917.-1918. a. parteilises ajakirjanduses. Trt., 1960. 62 lk.

Tiro, K. Kommunistlik noorsooajakirjandus kodanliku diktatuuri perioodil. Trt., 1960. 93 lk., ill.

Uuk, E. Fašismivastane satiir eesti kodanlikus ajakirjanduses. Trt., 1959. 115 lk.

Kappo, J. Eesti ajalehtede arv ja tiraažid. Elva, 1963. 141 lk., graaf.

ILLUSTREERIV MATERJAL

Toimetajaid ja toimetuste asupaiku

1. s t e n d

A.W. Hupel 1737 - 1819.

O.W. Masing 1763 - 1832.

Fr.R. Kreutzwald 1803 - 1882.

Fr.N. Russow 1826 - 1906.

J.W. Jannsen 1819 - 1890.

Põltsamaa XIX sajandil. Foto W.S. Stavenhageni gravüürist.

Pärnu 1829. aastal. Foto J.K.E. Ungern-Sternbergi seepiast.

Tartu XIX sajandi 70 - 80-ndail aastail.

C.R. Jakobson 1841 - 1882.

J. Järv 1852 - 1920.

A. Grenzstein 1849 - 1916.

J. Kõrv 1849 - 1916.

K.A. Hermann 1851 - 1909.

"Sakala" toimetuse hoone Viljandis 1880 - 1882.

"Virulase" toimetuse hoone Tallinnas Harju tänaval.

"Oleviku" toimetuse hoone Tartus Raekoja (1. mai) tänaval.

"Postimehe" toimetuse hoone Tartus Kivi t. 1 1893 - 1896.

2. s t e n d

J.L. Jürgens 1870 - 1937.

Ed. Vilde 1865 - 1933.

J. Jøgever 1860 - 1924.

J. Kunder 1852 - 1888.

M. Veske 1843 - 1890.

L. Suburg 1841 - 1923.

J.V. Veski 1873.

J. Lilienbach 1870 - 1928.

H. Pöögelmann 1875 - 1938.

J. Anvelt 1884 - 1937.

Lühilike õppetuse

Vahutuse õppetuse

Vahutuse õppetuse

VAHUTUSEÕPETUSE KÜL

Vahutuse õppetuse

Katseannexi abileht

Vahutuse õppetuse

Katseannexi abileht

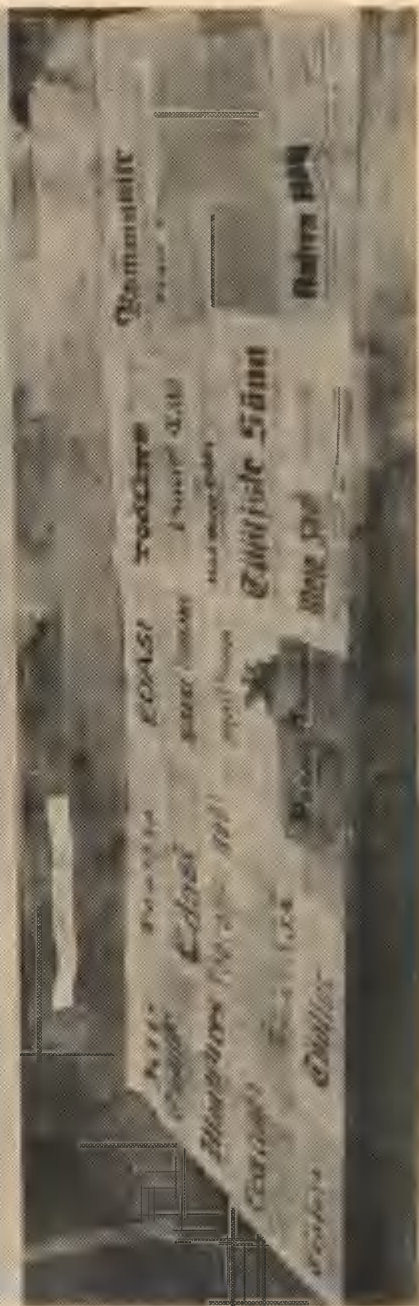
1. Kõik, mis on öeldud eelnevas peatükis, tuleb järgida täpselt. 2. Kui on vaja teha katseid, tuleb järgida järgmist reeglit: 3. Katseid tuleb teha alati sama aja jooksul. 4. Katseid tuleb teha alati sama kohas. 5. Katseid tuleb teha alati sama viisil. 6. Katseid tuleb teha alati sama vahenditega. 7. Katseid tuleb teha alati sama inimeste poolt. 8. Katseid tuleb teha alati sama tingimustes. 9. Katseid tuleb teha alati sama ajaks. 10. Katseid tuleb teha alati sama viisil.

1. Kõik, mis on öeldud eelnevas peatükis, tuleb järgida täpselt. 2. Kui on vaja teha katseid, tuleb järgida järgmist reeglit: 3. Katseid tuleb teha alati sama aja jooksul. 4. Katseid tuleb teha alati sama kohas. 5. Katseid tuleb teha alati sama viisil. 6. Katseid tuleb teha alati sama vahenditega. 7. Katseid tuleb teha alati sama inimeste poolt. 8. Katseid tuleb teha alati sama tingimustes. 9. Katseid tuleb teha alati sama ajaks. 10. Katseid tuleb teha alati sama viisil.

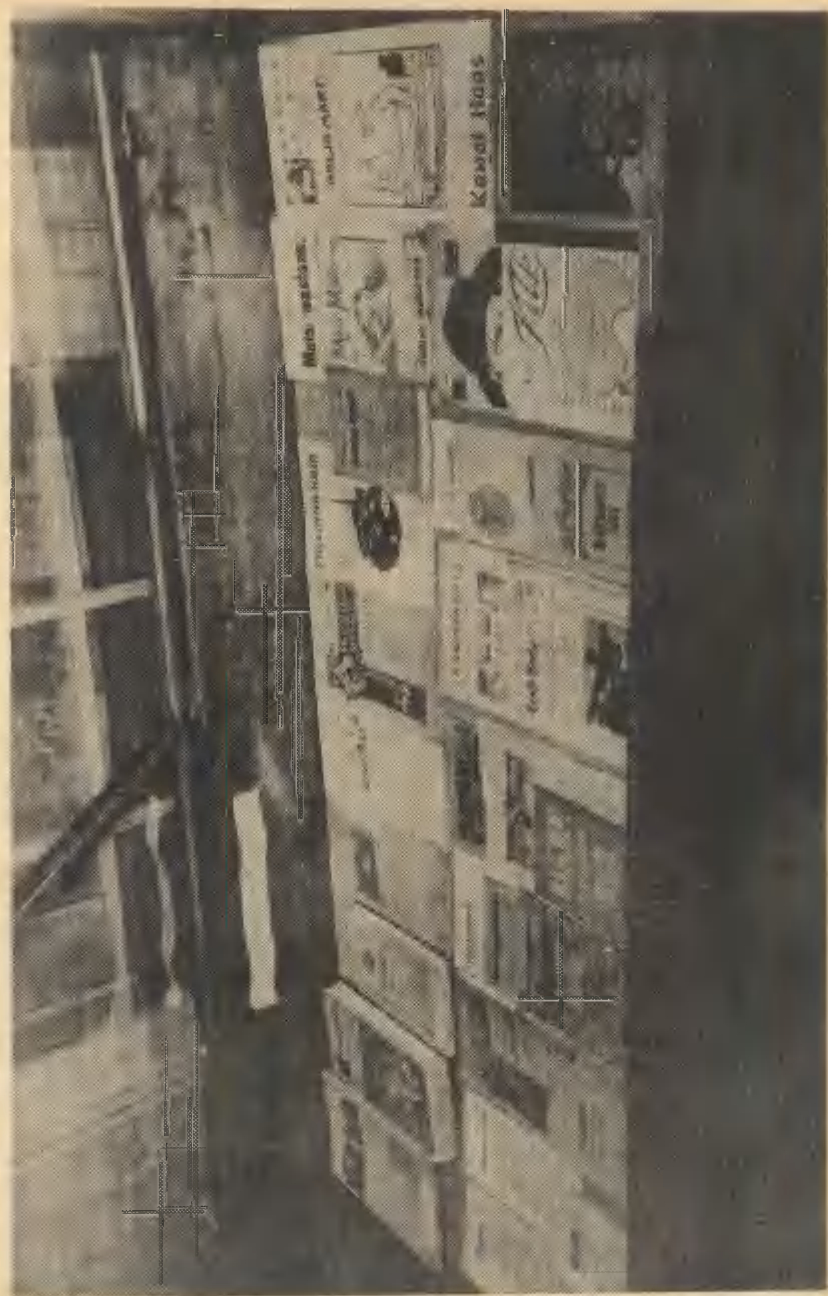
Teinud eestikeelne perioodiline väljaanne. Nüüri ilmug võtma maal 1700-1707. kokku 41 numbrit. Tekst koostas A. W. Hüper. eesti keelde tõlkinud A. W. Hüper.

S i s u k o r d .

Saateks	3
"Lühhiike õppetus ..." (1766-1767)	5
Eesti ajakirjanduse algusperiood (kuni 1857).	7
Rahvusliku liikumise aeg (1857-1882).	10
Ajalehti sajandi vahetusel (1882-1905).	12
Vanemaid ajakirju	14
Ajakirju 1905-1917.	16
XX sajandi alguse nalja- ja pilkelehti	20
XX sajandi alguse kodanlikke ajalehti	22
Tallinna ajalehti.	22
Tartu ajalehti	23
Mujal Eestis ilmunud ajalehti.	24
Peterburis ja Moskvas ilmunud ajalehti	26
Töölisajakirjandus (1905-1917).	26
Ajalehti	26
Ajakirju	28
Juhan Lilienbachi revolutsioonilisi satiiriajakirju	29
Ajalehti 1917-1940	30
Bolševike partei ja nõukogude keskseid aja- lehti 1917. a.	30
Eesti Töörahva Kommuuni häälkandjaid	31
Partei ja nõukogude kohalikke ajalehti.	31
Nõukogude Liidus ilmunud eestikeelseid ajalehti	32
Kodanlikus Eestis ilmunud töölislehti.	33

Ajakirju 1917-1940	34
Kodanlikus Eestis ilmunud erialaseid ajakirju .	34
Töölisajakirju.	35
Nõukogude Liidus ilmunud ajakirju	35
Ajakirju 1940-1941	37
Ajakirjandus Suure Isamaasõja aastail	39
Kirjandust ajakirjanduse ajalooost	40
TRÜ üliõpilaste diplomitöid	42
Illustreeriv materjal: Toimetajaid ja toimetuste asupaiku	45

Тартуский государственный университет
БССР, г. Тарту, ул. Пилкооля, 18

200 ЛЕТ ЭСТОНСКОЙ
ЖУРНАЛИСТИКИ
1766 - 1966

Каталог выставки
На эстонском языке

Тоimetaja K. Noodle

TRÜ rotaprint 1967. Trükipoognaid 3+2 klee-
bist. Tingtrükipoognaid 2,73. Arveetuspoog-
naid 2,2. Trükiarv 250. Faber 30x2.1/4.
Paljundamisele antud 22. VI 1967. MB 06905.

Tell. nr. 365

Hind 15 kop.